

Funded by the
European Union

ORGANIZÁCIA SYSTÉMU MIGRÁCIE A AZYLU V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

PREHĽAD

POSLEDNÁ AKTUALIZÁCIA: MAREC 2023

ÚVOD

Dokument popisuje základnú organizáciu politík v oblasti migrácie a azylu štátnych príslušníkov tretích krajín (ŠPTK) v **Slovenskej republike (SR)** z hľadiska inštitúcií a ich vzájomných vzťahov. Prehľad vychádza z informácií, ktoré poskytla SR v **marci 2023**.

PREHĽAD INŠTITÚCIONÁLNEHO A LEGISLATÍVNEHO RÁMCA

INŠTITUCIONÁLNY KONTEXT

Politiky a opatrenia v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany ŠPTK sú v SR v pôsobnosti najmä týchto troch ministerstiev:

- Ministerstva vnútra SR (MV),
- Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR), a
- Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVEZ).

MV tvorí a implementuje politiky v oblasti riadenia hraníc, legálnej a neregulárnej migrácie vrátane prevádzachstva, ako aj medzinárodnej ochrany, štátneho občianstva, návratov a boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Svoju agendu vykonáva predovšetkým cez:

- Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, ktorý je zodpovedný najmä za kontrolu hraníc, vízovú prax, vstup, výstup, pobyt, kontroly a návraty cudzincov, ako

aj za boj proti obchodovaniu s ľuďmi, neregulárnej migrácii a prevádzachstvu. Analyzuje tiež riziká a cestovné doklady, publikuje štatistiky a realizuje niektoré úlohy v súvislosti s azylovým procesom a Dublinským nariadením.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine začal úrad zodpovedať najmä za registráciu dočasného útočiska. Aj za týmto účelom sa zriadili veľkokapacitné centrá.

- Migračný úrad, ktorý zodpovedá za prijímanie a základnú starostlivosť o žiadateľov o udelenie azylu v azylových zariadeniach, rozhoduje o udelení medzinárodnej ochrany (t.j. azylu a doplnkovej ochrany) ako prvostupňový správny orgán, implementuje Dublinské nariadenie, analyzuje informácie o krajinách pôvodu, publikuje štatistiky a koordinuje tvorbu migračnej politiky štátu. Cez mimovládne organizácie (v súčasnosti Slovenská humanitná rada) zabezpečuje aj doplnkovú starostlivosť pre žiadateľov o udelenie azylu a spolupodieľa sa na integrácii osôb s udelenou medzinárodnou ochranou.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine začal úrad rozhodovať o poskytnutí dočasného útočiska v osobitných prípadoch (pri narodení dieťaťa a u osôb, ktoré prišli bez dokladov), vyznačovať zánik dočasného útočiska vrátane zániku jeho zrušením. Pomoc ľuďom s dočasným útočiskom (odídencom) poskytoval vo svojich azylových zariadeniach a integračnom

stredisku ubytovaním, stravou a vybranými službami. Otvoril pre nich aj nové azylové zariadenie - humanitné centrum v Gabčíkove - ako prechodné ubytovanie s max. kapacitou 1000 osôb.

- Sekcia krízového riadenia v oblasti migrácie zodpovedá za núdzové ubytovanie. Po vypuknutí vojny na Ukrajine pripravila kontingenčný plán v súvislosti s hromadným prílevom obyvateľov Ukrajiny na územie SR a zriadila koordinačný štáb so zastúpením viacerých ministerstiev.

MV začalo zodpovedať za poskytovanie príspevkov za ubytovanie odíedencov pre fyzické a právnické osoby, ktoré nepodnikajú v oblasti ubytovania.

MV je tiež zodpovedným orgánom Fondu pre vnútornú bezpečnosť (ISF) a Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) na roky 2014-2020, a riadiacim orgánom AMIF, ISF a Nástroja finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (BMVI) v programovom období 2021-2027. Po vypuknutí vojny na Ukrajine SR začala využívať núdzovú finančnú pomoc z AMIF a BMVI.

MPSVR koordinuje pracovnú migráciu, národnú integračnú politiku a Medzirezortnú expertnú komisiu pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC). Vypracováva právne predpisy o sociálnej starostlivosti a zamestnávaní cudzincov a kritériá vstupu jednotlivých kategórií ŠPTK na trh práce SR. Má tiež v kompetencii starostlivosť o maloletých bez sprievodu. Do pôsobnosti MPSVR patrí:

- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré koordinuje 46 úradov práce rozhodujúcich okrem iného o pracovných povoleniach pre ŠPTK, vedie ústrednú evidenciu a štatistiky o zamestnávaní cudzincov, a zabezpečuje starostlivosť o maloletých bez sprievodu,
- a Národný inšpektorát práce, ktorý sa spolu s ÚHCP P PZ podieľa na opatreniach proti nelegálnemu zamestnávaní a zlým pracovným podmienkam cudzincov na Slovensku.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine ministerstvo rozšírilo okruh finančnej a nefinančnej pomoci a podpory pre odíedencov, pre maloletých bez sprievodu a rodiny. Zabezpečilo okamžitý prístup na trh práce, rozšírilo služby zamestnanosti pre odíedencov a podporovalo zvyšovanie ich zamestnatelnosti.

MZVEZ v rámci konzulárnej agendy vydáva víza a prijíma žiadosti o udelenie pobytu či štátneho občianstva pre cudzincov cez konzuláty a veľvyslanectvá SR. Koordinuje rozvojovú spoluprácu a humanitárnu pomoc SR. Vytvára partnerstvá s krajinami pôvodu neregulárnych migrantov a pomáha (potenciálnym) núteným migrantom v iných krajinách. MZVEZ zodpovedá za vonkajšiu dimenziu migrácie. Po vypuknutí vojny na Ukrajine ministerstvo začalo zodpovedať najmä za nadviazanie a zintenzívnenie spolupráce s medzinárodnými organizáciami, ktoré pomáhajú utečencom, a za kontakty s krajinami mimo EÚ pri repatriáciách ich občanov, ktorí utiekli do SR z Ukrajiny.

Ministerstvo dopravy začalo po vypuknutí vojny na Ukrajine okrem nájomného bývania pre cudzincov zastrešovať aj oblasť bývania pre ľudí s dočasným útočiskom formou poskytovania príspevkov za ubytovanie odíedenca právnickým a fyzickým osobám podnikajúcim podľa osobitného predpisu (tzv. podnikateľským subjektom). V rámci koordinácie preplácania príspevkov spolupracuje s MV SR pri overovaní oprávnenosti poskytnutia príspevku.

Ministerstvo zdravotníctva pokrýva oblasť zdravotnej starostlivosti cudzincov. Po vypuknutí vojny na Ukrajine začalo pre odíedencov zastrešovať právny rámec poskytovania neodkladnej a potrebnej zdravotnej starostlivosti a nastavovať zjednodušenie vstupu ukrajinských zdravotníkov do systému SR vrátane uznávania ich zdravotných kvalifikácií. Psychologickú pomoc aj v súvislosti s vojnou poskytuje na Národnej linke na podporu duševného zdravia.

Ministerstvo školstva zodpovedá najmä za vzdelávanie cudzincov, ich integráciu do vzdelávacieho systému SR a uznávanie ich vzdelania a odborných kvalifikácií. Po vypuknutí vojny na Ukrajine vytvorilo podporné materiály a webináre na pomoc s adaptáciou odíedencov do škôl v SR. Pripravovalo pre nich tiež kurzy slovenčiny a vedie evidenciu o počte odíedencov zaradených alebo prijatých do škôl.

Medzirezortná koordinácia migračnej a integračnej politiky SR sa realizuje v rámci týchto platforiem:

- Riadiaci výbor pre migráciu, integráciu a inklúziu cudzincov, ktorý koordinuje

Migračný úrad MV SR a ktorý sa v roku 2022 aj v dôsledku vojny na Ukrajine premenoval a reštrukturalizoval,

- Medzirezortná expertná komisia pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC), ktorá je poradným orgánom ministra práce, sociálnych vecí a rodiny, a
- Riadiaci výbor pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc, ktorý vznikol koncom roka 2022 a má koordinovať plnenie úloh obsiahnutých v príslušnej národnej stratégii na roky 2023 až 2026 (pozri nižšie).

Ďalšími zodpovednými štátnymi inštitúciami sú:

- Centrum právnej pomoci Ministerstva spravodlivosti SR, ktoré poskytuje bezplatnú právnu pomoc a zastupovanie v azylových veciach, v konaniach o administratívnom vyhostení alebo zaistení ŠPTK či žiadateľa o udelenie azylu. Právnu pomoc v týchto veciach poskytuje aj v konaní pred súdom v správnom súdnictve a v konaní pred Ústavným súdom SR. Po vypuknutí vojny na Ukrajine centrum začalo poskytovať pomoc aj ľuďom z Ukrajiny vo svojich 15 kanceláriách, ako aj vo veľkokapacitnom centre v Bratislave a Michalovciach.
- Verejný ochranca práv, ktorý ako nezávislý orgán SR chráni základné práva a slobody osôb vrátane cudzincov v konaní pred orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom.
- Štatistický úrad SR, ktorý harmonizuje číselné informácie o cudzincoch so štandardmi EÚ, OSN a dokumentmi schválenými vládou SR, a koordinuje sa s Eurostatom. Spracúva tiež údaje o zahraničnej migrácii a organizuje sčítanie obyvateľov, ktoré je základom pre spracovanie štatistík obyvateľstva medzi dvomi sčítaniami.

Krajské sudy a Najvyšší súd SR preskúmavajú zákonnosť rozhodnutí migračného úradu a orgánov v pôsobnosti ÚHCP P PZ.

Na svojom území SR v oblasti migrácie spolupracuje s týmito medzinárodnými medzivládskymi organizáciami:

- Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM), ktorá okrem iného

poskytuje poradenstvo ŠPTK cez Migračné informačné centrum IOM, implementuje Program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií (AVRR), a koordinuje Európsku migračnú sieť (EMN) na Slovensku.

- Úradom Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), ktorý má právo na prístup k žiadateľovi o azyl a s jeho súhlasom aj ku konaniu o azyle.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine zriadili na Slovensku svoje kancelárie UNHCR, Detský fond OSN (UNICEF) a Medzinárodná federácia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (IFRC). Svoju prítomnosť na Slovensku posilnila aj kancelária Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Všetky spomínané organizácie sa začali venovať rôznym formám pomoci pre ľudí utekajúcich z Ukrajiny. Svoje aktivity koordinujú na pravidelných pracovných skupinách a medziinštitucionálnych stretnutiach.

Aktívnymi neziskovými organizáciami na Slovensku v oblasti migrácie boli aj v roku 2022 najmä Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Človek v ohrození / Človek v tísni, Liga za ľudské práva, Mareena, Marginal, Nadácia Milana Šimečku, Nitrianska komunitná nadácia/COMIN, Slovenská humanitná rada a Slovenská katolícka charita. Po vypuknutí vojny na Ukrajine začali tieto asistovať utečencom z Ukrajiny spolu s ďalšími neziskovými organizáciami (napr. Adra, Asociácia samaritánov SR, Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku, IPčko, Liga za duševné zdravie, Maltézska pomoc Slovensko, Slovenský Červený kríž, Slovenský skauting, Tenenet).

PRÁVNÝ RÁMEC

SR vychádza v oblasti migrácie z niekoľkých strategických dokumentov:

- ✓ Migračná politika SR s výhľadom do roku 2025 (2021),
- ✓ Plán obnovy: Komponent 10 – Lákanie a udržanie talentov (2021),
- ✓ Integračná politika SR (2014),
- ✓ Stratégia pracovnej mobility cudzincov v Slovenskej republike (2018),
- ✓ Stratégia hospodárskej politiky do roku 2030 (2018),
- ✓ Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026 (2022),
- ✓ Celoštátna stratégia podpory a ochrany ľudských práv (2015).

Zákony relevantné pre oblasť migrácie a medzinárodnej ochrany schvaľuje Národná rada SR (parlament). Ide najmä o:

- ✓ zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktorý okrem iného upravuje vstup cudzincov, ich pobyt a základné práva a povinnosti, či vyhostenie,
- ✓ zákon č. 5/2004 o službách zamestnanosti, ktorý reguluje zamestnávanie cudzincov, a
- ✓ zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle, ktorý okrem iného upravuje konanie o azyle a ustanovuje postup pri poskytovaní dočasného útočiska.

Ďalšie zákony sa zaoberajú napr. odbornou kvalifikáciou, občianstvom, nelegálnou prácou a nelegálnym zamestnávaním, zdravotnou starostlivosťou a pod.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine SR prijala:

- ✓ viacero zákonov, tzv. Lex Ukrajina, ktoré upravujú právny status a inklúziu ľudí prichádzajúcich do SR z Ukrajiny (napr. poskytovanie dočasného útočiska aj bez rozhodnutia Rady EÚ, poskytovanie príspevku za ubytovanie odídencov, opatrenia v sociálnej oblasti ako poskytovanie dávky v hmotnej núdzi, príspevkov na dieťa, zriaďovanie tzv. detských skupín; uznávanie predchádzajúceho vzdelania, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a prístup na trh práce) a
- ✓ Kontingenčný plán SR pre riešenie mimoriadnej situácie pre obdobie október 2022 – marec 2023 (2022).

Na medzinárodnej úrovni vznikli dokumenty:

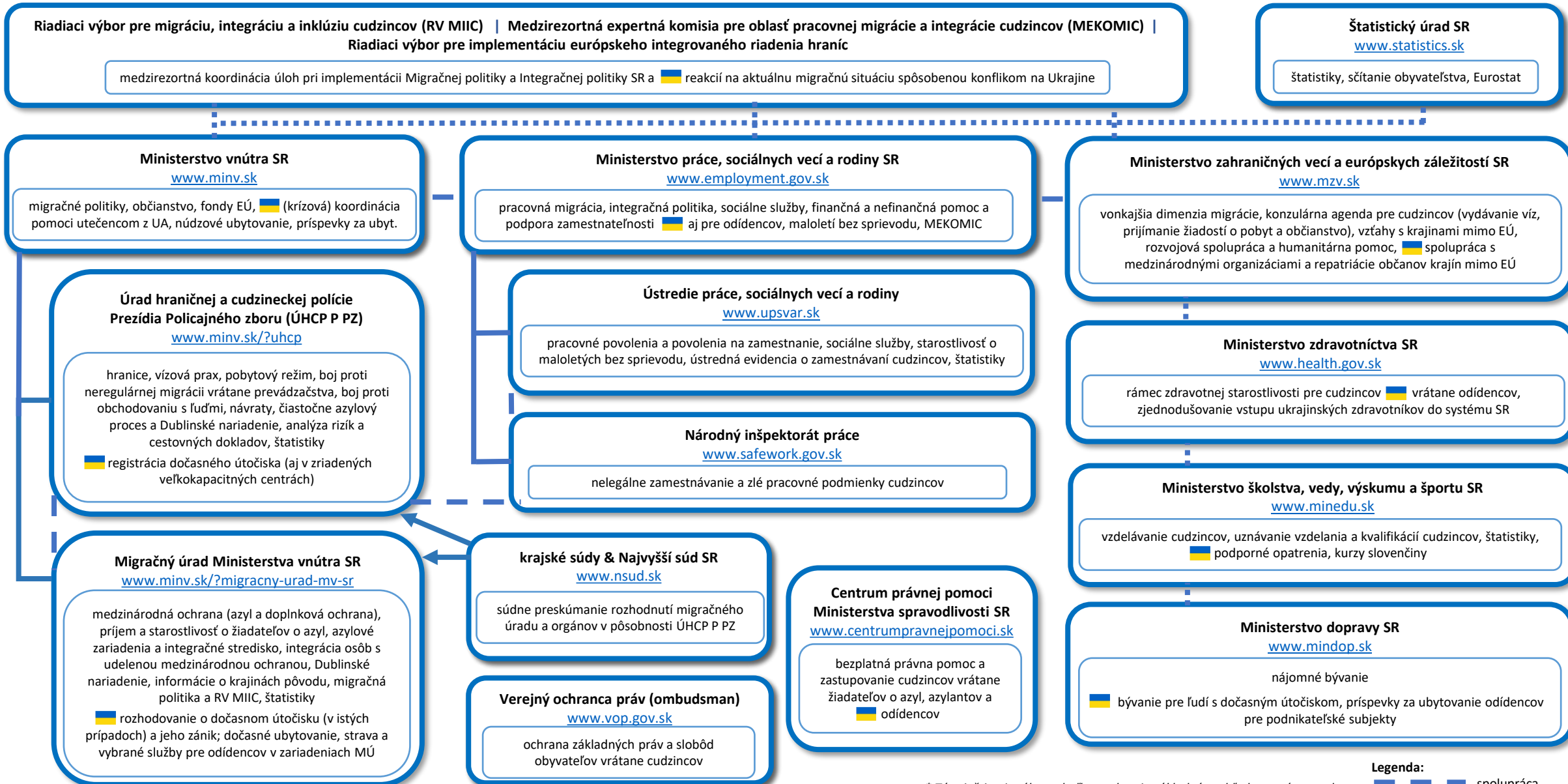
- Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan (marec 2022),
- Ukraine Situation: Recalibration - Regional Refugee Response Plan (október 2022)
- Regional Refugee Response for the Ukraine Situation: Multi-Sector Needs Assessment – Slovakia 2022 (október 2022),

ktorých koordinátorom a autorom je UNHCR v spolupráci s ďalšími agentúrami OSN a SR.

**INŠTITUCIONÁLNA
TABUĽKA**

Aktuálna inštitucionálna tabuľka tvorí prílohu tohto prehľadu.

* Táto inštitucionálna tabuľka poskytuje základný prehľad o systéme azylu a migrácie v SR k marcu 2023 a nepredstavuje jeho kompletnú štruktúru.

Legenda:
— — — — — spolupráca
————— koordinácia
————— iný vzťah